

Bernat Manciet

27 de septembre de 1923 - 3 de junh de 2005

Autretrait

Somari

ENIGMAS

- Xavièr BACH : *Per afortir l'absència*
Joan-Frederic BRUN : *Lo dieu dins la mar,*
Felip GARDY : *Pera cloca*
Bruno PEIRÀS : *Lo relòtge*

FINS A LA MAR

- Danièla ESTEBE-HOURSIANGOU : *Ont que siá*
Jaumes PRIVAT : *Enlòc, endacòm*
Olivièr LAMARCA : *Nagykanizsa*
Olivièr DECK : *Nuietiu II, III, IV*
Marc DUMAS : *L'estrane inacabat*
Estève SALENDRES : *Batèsta*
Silvan CHABAUD : *Lei castanhièrs de la Faja*
Joan-Pèire TARDIU : *Lo tustadís contunh de la mar*

REVIRADAS

- Charles BAUDELAIRE : *Boumians en barrutla*
(revirada de Gui MATIEU)
Primo LEVI : *Los Damnats e los salvats / Lo Darrièr -I-*
(revirada d'Olivièr LAMARCA)
Paul BLACKBURN : *Sirventés contra'l ciutat de Tolosa*
(revirada de Joèla GINESTET)

GERMANOR

Poesia catalana al femeni-2

- Silvia PONS : *Temps ...*
Marta PASSARODONA : *El nom de les coses ...*
Núria MARTINEZ : *Requisit ...*

CRONICAS

- Pèire VENZAC : a prepaus de l'*Antologia de la nòva escitura occitana*, de Giovanni Agresti.
Joan-Frederic BRUN : a prepaus de *Sang e Saba* de Joan-Claudi Forêt.

NOVÈLAS

John Foglight & Associates

enigmas

Per afortir l'abséncia

Mercés al trauc dins la paret sens pòrta, se vei la taula del sacrifici, avalida, sens posca pr'aquò còsta l'arbre butat del dedins -lo fraisse - demòra raïç de çò qu'èra sagrat.

Çò qu'an sonat dieu s'a desertat.

La clau e l'espasa a la pòrta del claus, qual las voldriá desseparar?

Embeleg.

Lo solaç, la solesa, qu'es aquò que te trapa subte dins lo rèire-matin d'un carnassier silenciós e brutal; sol tanplan veses l'aulor del batèu sens balanç ni prigondor, de la nau tanplan que breça coma pòt lo resson de las èrsas.

Passa una nívol seràs comol de glòri e de l'òdi primitiu del qu'en-cara a pas pro beguda la sang dels aujòls repotegaires que feriguèron l'asondada de l'estiu. Passa una nívol, e lo glòri t'espaventa e te calfa lo gantal de ton amor indefinit. Passa una nívol; t'escanas de la saupre aquí tan luonhtana e pr'aquò regaudissenta coma un còp de bròca per l'esquina que t'en tira lo palmon...

Lo cèl, es blau.

Lo dieu dins la mar

Eran totes aquí, aplantats, despoderats, òmes e femnas, fièrs guerriers, pastres, prèires, macarèlas, mercands. La vila èra òrba de paur. Ausavan pas agachar dau costat de la mar.

La mar, totescàs tremolanta dins l'alisament d'una aureta doça. Coma un miralh de plomb jot lo grand sorelh. Car lo dieu se teniá aquí, davant lo pòrt, grandaràs, terrible. Son pitre cobèrt d'augas, sa barba de coralh e de gruma. Sa fàcia sauvetosa luònh amont dins lo cèl. Que digús aviá pas ausat levar los uòlhs per la desvistar, per afrontar la fonzor d'aquel agach mai esglariant que los temples abissals. E dins sa man aquela immensa fichoira de tres ponchas, que se quilhava naut dins lo blu desprietadós dau cèl. Poseidon. Poseidon rabiós s'èra plantat aquí, dabans la pichona ciutat faròta dau marbre treslulent de sas colonadas, de sos temples, de son agorà. Trirèmas e barquets demoravan a l'estaca. Digús ausava pas bolegar. La calorassa ensucanta, l'estonament, la paur. Qué far?

Los ancians de la ciutat, amb sas barbas blancas, èran estats veire lo filosòf dins son ostalon. Lo filosòf respondiá pas. Era assetat per sòl. Fasiá virar de dats dins sa man.

- De qu'es aquò, diguèt fin finala, que pòt satisfar un dieu, lo desenferonir?

- Es per o saupre que te sèm venguts veire.

- Los dieus se noirisson pas de carn ni de fruches. Aur o argent, aquò's pas res per eles. Se noirisson d'absolut, de belesa, d'infini. Poseidon se noirís de l'infini de la mar.

- Alara?

- Alara i cau porgir un autre mirament d'infinida belesa. Tant perfècha que ne serà per sempre assadolat.

Una enigma. Coma èra de bòn esperar lo filosòf, escolan dau grand Eraclit d'Efès, aviá respondut a son questionament esperdut per una enigma. Ni que son dire trenquèsse coma un cotèl agusat. E sus lo moment avián pas sachut qué dire, èran sortits. Ara, a l'ombra de las colonadas de l'agorà, discutissián. Se sentissiá entre lo cèl e eles aquela ombra immensa qu'escurzissiá l'horizont, e qu'ausavan pas agachar. Mas qu'emplissiá sas ments. Verai, la respònsa dau savi èra pas clara. I caliá tornar.

Reprenghèron lo camin de l'ostau dau filosòf. A cima de la vila nauta. Lo trobèron coma totara. Assetat dins la polsa sablonenca, dabans son portal. Amb de dats dins la man. Perdut dins sas pensadas. Lo tornèron salutar. Lo tornèron questionar.

Per el, pasmens, tot èra clar. De qu'es aquò la belesa ? Segur, un atribut diusenc qu'aiçaval se'n vei pas que de teunes rebats. Mas cadun sap ont s'incarna amb mai de fôrça, ont gandís quasi una tonalitat diusenca ? Finiguèron per comprene. Tornèron davalair cap a l'agorà. Dins sas tunicas blancas qu'escandilhavan dins la solelhada. Un a cha un. Lòng dau camin viradís. En se demançant aitanben se la salutacion dau filosòf au moment que lo quitàron èra trufariá o simpla constatacion. I aviá dich que sa comprenèla èra puslèu pesuga, que tot aquò pasmens èra clar coma d'aiga.

Mas ara avián comprés.

Segon lo dire dau filosòf, recampèron las femnas de la vila. Totas. Joventas, esposadas, maires, mametas. Las faguèron desvestir. Totas. Immens cortègi, cobèrtas de coronas de flors, perfumadas, davalèron en cantant la carrièra polidament pavada entre las colonadas de marbre e las estatuas majestosas. Fins au ribeirés. E doçament, se traguèron dins la mar. Lo dieu èra encara aquí, terrible, aplantat dins un gèst d'immensurable ràbia. Immobil dins lo grand silenci. Sa fàcia semblava rebatre tota la furor de las tempèstas. E la mar jot lo sorelh èra tant sema. Escandilhava bleuja, coma d'argent fondut. Las femnas dancèron a l'entorn de l'immensa vision d'espavent una elegante farandòla aiguèstra, en nadant, en cantant totes en còr d'estròfas omericas. Un meravilhós solòmi d'aucelilha, tota la doçor de la vida. Pus esmovent, pus bèu que cap de sòmi.

Quant de temps se perlonguèt la farandòla ? Quant de temps ressoniguèron sus la mar aplana los bèus solòmis de doçor enamorada ?

Lo dieu bolegava pas.

Mas a bèles paucs se passava quicòm. Sa fàcia se fasiá mai doça. La furor lo quitava. La beutat e la doçor encantadissa d'aquela scèna l'avián pertocat. Sa fàcia auturosa e tempestosa semblava quasi umana ara. N'i a que dison que se poguèt entredevistar una mena de sorire doç e trist sus sa boca grandarassa. E, au recanton de sos uòlhs d'immensitat abissala, lo perlejar, benlèu, d'una lagrema. La beutat e la doçor avián amaisat la tempèsta. Las femnas avián sauvat la vila.

Lo dieu, subran, èra pas pus aquí. La mar èra sema. Venguèt una pichona aureta que la faguèt fronzir una idèa. Los naviris podían reprene la mar.

Pera cloca

Lo metge de l'espitau, diluns passat, foguèt formau. El aviá mielhs que ben pesat lo per, lo còtra e lo demai. E aquò èra aquò. Ni mai ni mens. Vertat èra que patissiáu d'una malautiá grèva. Una malautiá qu'òm ne sortís pas que trasfigurat de fons a cima. En un mot coma en cent : ma testa veniá coma una frucha tròp madura. Preniá de pes e mai de volum, coma un viech quand vèn tòca a toca, per còp d'astre, amb lo ventre d'una femna passant dins la carriera. Conflava, gonflava e s'expandissiá. E sus totei lei contorns de la peu, lèu lèu, de fendasclas, estrechonas primier, puèi de mai en mai largas s'i des-senharián dessús e mai dedins, de fendasclas que ren lei podriá pas comolar, ni potingas, ni regims sensa la sau ò sensa lo sucre, ni meditacion transcendentala encara mens.

N'ère partit descorat e verd, l'agachada sorna e mut coma un darbon. Remenave dins çò qu'encar m'èra una tèsta amb dedins la cervèla d'idèas negrosas, d'idèas que me rosegavan lo pauc d'intelligéncia que me demorava e que me vujavan l'esperit de tota enveja de viure.

Tornat a l'ostau, m'assetèrè sur lo cadeirau grand de la cosina, aqueu que lo cat i vai dormir tot lo sant-clame dau jorn, a l'acostumat, e qu'aqueu jorn d'aquí la bèstia, per còp de benastre, i èra pas alongada dessús, la coa entre lei pautas e la testa clinada dins lo vuege. I demorèrè sabe pas quant d'oradas a tornar repetir dins mon cervèu condemnat a venir mòu coma la figa quand vai se desseparar de son pecolh secat que tot èra finit.

Lo fic, me lo vesiáu, aquelei fics naturalizats e reduchs coma de tèstas d'Indians, a la fin de l'estiu, quand lo lach blancós li es estat de manca per se conflar de tot son pes de mèu e de chuc saborós. Mai comprenguère lèu lèu qu'aquò èra pas exactament la sòrt que d'ara-enlà m'esperava.

Que m'anave pas ratatinar coma eu e ma testa venir coma un cese, ò una micacola. Non, l'imatge que s'impausava, unic e sobeiran, aquò'ra lo de la pera. E mai de la pera cloca, aquelei peras que, dau temps qu'enfant, ma grand lei fasiá còire dins una bacineta lusenta per ne'n faire una menestra ensucrada e pastosa. Una pera cloca. Aquò èra aquò. Lo mèstre, a l'escòla, i a de temps, nos aviá parlat d'un pintre vielh, italian ò austriac, sabe pas mai, que son especialitat màger èra de pintrar leis òmes e leis femnas coma de montanhetas de fruchs ò de flors. L'òme ramelet, l'òme compostier. Mai ieu, seriáu pas qu'un solet fruch, e mai cloc, de pertot fendasclat e perdent pauc cha pauc lo tot de sa substància. Un degot cada jorn, saique, puèi un cada ora, cada minuta, cada segonda...

A aqueu moment de ma ravadissa, me revirèrè un pauc a

man senèstra, pas que per veire s'encar viviáu un pauc, s'encar dins mei venas lei nervis de mei membres corriassiá, dau còr picant venent, un brigolon de fòrça umana, una caloreta d'aque-la vidassa qu'èra per m'abandonar lèu lèu. D'aqueu movement lentàs e pacient, que pasmens me desvarièt la comprenèla, me venguèt tornar davant leis uelhs l'imatge de la pera cloca, e pas qu'eu. Solet. Que m'agachava e mai me fixava, coma lo pregadiu lo sautarèu prim e fragil entre doas erbetas just abans de l'agantar entre sei pautas espinhosas.

N'ère tot pivelat. Empeirat. Lo fruch èra just a mon davant, ben pausat dins l'espés de l'aire, espompit e corós coma un clòsc d'avocat. Lo creseguère luenh primier, de l'autra man dau membre. Mai non. Èra quasi a ras de ieu. Son pecolh tocava mon frònt. E la preséncia caudeta de sa massa pegosa e docineta m'enfectava lo defòra e lo dedins dau nas, coma una odor maufasenta qu'es pas pus possible de se'n desbarrassar.

Alonguère un braç per ensajar de lo paupar. Ma man s'avancèt, penosamente. Fasiáu esfòrç, amb la poncha dei dets, per sasir aquela forma que destriave de pus en pus mau çò que me destriava d'ela. E mei dets se perdián, semblava, dins aqueu degolítge de sentors amaras e de poiridier. Mai que cloca ara, la pera e ieu compenguère lèu qu'eriam per faire pas qu'un còs, qu'una preséncia. Lei fendasclas que traversavan la pèu aflaqui-da dau fruch se confondián amb lei fendasclas que traucavan un pauc mai la fàcia lisa encara de ma cara. E çò que de l'un rajava coma d'apostèma ò de cauchoc, rajava tanben de l'autra e lei riussets venent d'una man e de l'autra de l'espaci se mesclavan per faire pas qu'una aiga moligassa e pudenta.

M'aconsomiguère pauc a cha pauc. Tombère ansin dins un estat d'insensibilitat granda, ni sòm ni velha. Me sabíáu ont ère, mai d'aqueu saber aviáu perdut tota rason e tot poder de rasonament.

Venguèt un temps que lo telefòn tindèt. Una musiqueta doça doceta, venguda, censat, d'un autre mond, d'un autre sistèma solar. Puèi tot s'arrestèt. Entreveguère coma l'ombra d'una man davant ieu. Transparenta, silenciosa. Aquò volava e virava coma una aparéncia de nívol. Una nèbla sens consisténcia ni contorns. Dins un autre temps, me seriá vengut per comparason l'espectacle d'un liquid vaporizat, ren que finei bodofletas crebant dins l'aire sens un bruch. A dicha qu'aquò desapareissiá, la pera cloca, just a ras, a ieu se mesclava coma un demai d'èstre que s'enanava. Dins ela partissiáu, a flor e a mesura que sa forma tan freula s'esperdiá dins lei tomples infinits dau temps e de la matèria.

Lo relòtge

Per carrièra, la vièlha trantalhejava. Se trigossava d'una veitura l'autra, en s'apiejant dessus coma un mainatge qu'apren a córrer. De tant maquilhada qu'èra, semblava una momia escapada del Musèu.

Quand la crosèri me faguèt signe que me voliá dire qui-còm ; ieu m'arrestèri per l'escotar, pivelat pel cranc que li manjava la mitat d'una gauta, jos l'uèlh.

- Me podètz ajudar, mossur vesin ? çò me diguèt. Mon relòtge es arrestat. Lo miu filh que venguèt aièr lo me relancèt mas ara, marcha pas mai.

Aquela mameta me donava l'escasença de faire ma B.A., per tant que me volguèssi plan improvisar pendulaire !

E mai benlèu anavi gasanhar atal qualquas remesas al Purgatòri, que mon arma negra n'aviá plan mestièrs !

- Pas de problèma, mameta. Vos seguissi.

Pauquet a pauquet, pichon a pichon, dapasset dapasset, arribèrem a son ostal qualques mètres mai luènh.

Me faguèt dintrar.

Lo relòtge senhorejava, aquí al mièg, immobil e pesuc.

Lo balancièr penjolava, mòrt, dins tota la densitat del temps arrestat.

Las agulhas marcavan 4 o 5 oras de retard.

Del cap del det virèri las agulhas, d'una brandolada lancèr lo balancièr que tornèt préner de balum.

La mecanica vièlha tornèt tictaquejar. Las segondas, las oras, los sègles se tornèron engrunar.

Un sorire esclairèt la cara rosegada de la mameta.

- Plan mercí, vesin. Ara marcha tornar. Plan mercí.

- De pas res, vesina. Si se torna arrestar, sabètz ont es que demòri, avètz qu'a m'apelar.

Me'n anèri, content de ieu.

Talament content que lo còr me fasiá tifa-tafa, tifa-tafa, tifa-tafa ...la sang me tustava als tempes, tamtamejava per las artèras, una tronadissa de sang negra.

Puèi tot s'enfosquiguèt e m'espatarrèri.

L'ambulança blavejava al mièg de la carrièra.
Los brancardejaires montavan un òme dedins.
Desempuèi lo lindal de l'ostal d'a costat, una vièlha qu'a-
viá nasejat lor demandèt :

- Qu'es aquò que se passa ? un accident ?
- Pas res mai, mameta. Son còr s'es arreatat, a pagat son
deute.

La mameta soriguèt e se tornèt embarrar sens bruch dins
son ostal.

Dins lo sornum, lo relòtge tictaquejava.

john ogilvy&associats

fins a la mar

On que siá

Los hèrs gisclan enter las èrbas
e los sègles que'us amagan en tèrra en arradits
que son l'eternitat deus crits
brembança bruna e copanta
a l'espèra de la nudetat inocenta
de mainats e de talòssas

Dòu

La bèstia grana, negre, hreda, ahamiada
qu'arrevomit acerà son milerat de tigres
shens pausa sus la grèba tostemps honhada
tà s'arroder la sang e lo semi terrenc
tà s'engolir lo verd, lo doç, lo cant
lo blau, l'ausèth, lo còishe, la nèu
l'aset natre, lo pòirit, la pluja
la manta cauda deu so, lo lum divenc
baishant enter los cassos deu vrespe d'estiu
apasimats darrèr las gèstas e los heuç
qui banhan doçament lo moment longarèc de l'adiu

Vrèspe d'un taure

I a de pas suu camin

lo lum que s'ajaça suu ton còs
arreguilhs enter peth e muscles
alets d'erba, lèbe, mata
e lo ser blau qu'arriba clar

Espiars ponchuts darrèr los arbes

Lo vent que ven d'endavant
deu pòrt, de la nèu luenhèca
leugèr, ric, hrair immense,
los autes a ton costat
uèlhs de vrèspes de hèsta
mus de cap tà l'arriu

Voses masclas, paret d'òmes
barròts e brassejadas
horvari, corruda, holia
hèr, embarrat, escurada
solesa, batècs, sang doça
darrèra amiga descubèrta
dens lo desconeishut òrre
suu còr e carn brutlats
per paur e mau desperrecats
So, prova, sable pudent
crits, brut violentàs
aire cercat a trucas
aulor e buf d'un parièr avugle
hred, hrebe, dinc a la copada
longa, estofanta, estonanta

Enlòc, endacòm

This is Mecca ?

No.

(John Foglight, *Night flight poems*, 2000)

1

pas que lo temps. d'olius embencats, lo cap de la mar. l'anar, entr' aubièira e secada, aure dins aura. de palhencas quilhadas suls puèches, lo cèl sangnós. los caminòts e de calelhs pichons a las crosadas, lunons pel teatre ont la vida se jòga, a fums. La dròlla que velha la flamba, e dins lo cafeton, a nuèch tampada, la filha que se fasiá cridar.

2

amb un cèl a s'i perdre. plond. la luna s'i doblidava pel mièg del jorn. èrbas longas entre las pèiras, somiavan las roinas per la montanha. aici degus veniá pas, sonque l'abséncia, pesuga. mai luènh, al fons de l'iga, de dròlles posavan d'aiga dins una bauma. s'escampèron quand vejèron l'estrangièr. èri mon doble. me seguissiái.

3

luènh dins nòstres caps sens saupre res. sonque la calor. las oras s'esperlongavan, viravan los gòrps. òm ausissiái un pauc del bruch de la vila, aval. avián laurat, entre los ròcs, torns e des-contorns. èrem sieitats a l'abroa del camp, sens altre luòc, jol pes del monde. de femnas caminavan en se risent.

4

d'una androna l'altra, amb los ases e las cridas, las petroletas. lo rambalh. mans penjadas, mans pintadas, de pòrta en pòrta, e virar, virar. los fabres fargavan dins lo caud pesuc, ferre e coires, sautava la plaça jols raisses de lutz amb l'aiga de la font. espaci inacabable, las tiás ancas jos las pelhas blancas n'èran l'èr e la pregaira.

Nagykanizsa

" Nagykanizsa ",
 me daissas aquel mot
 coma un carbon qu'a pas jamai comprés l'espandi
 benlèu per embaboquir lo lum

a pro pena sabi que voliás tornar la mar
 amb lo ponh blau del cèl
 e que los cercles sucrats del nòrd son de posca nafrada

una letra de l'ostal, una man dubèrta
 aquò me ditz pas res
 per tornar trobar lo camin de l'ostal

Un curiós adissiatz

polida musica de maridatge, òme negre,
 dos sòmis que s'encontran,
 - quicòm deuriá venir vertat -
 coma de sagèls bizantins, de passarilhas

lo pitre conflat, entre l'èrba jauna,
 cavi encara per ela
 totjorn per ela

Nueitius

II

Eslaca
 tèt de cèu de ploja
 uèi
 los eishagats qu'an hèit estrementir
 l'Ador metau
 en micas de lutz
 e de hanha
 dens los sons uèlhs claus
 arràs d'agatas
 un treishaguèr de brumei
 e braça l'argèla
 deus sauneis trebolhs
 qui travèrsan la negror
 on voi enqüèra vede 'u
 las arrègas de l'arríder
 e la delèra qui arriula
 esmaut sombre deu poèma
 que'u voi véder la cara
 dens mas mans la soa cara
 òr lo dia clucat
 n'a pas deishat sonque cenilhas
 quadèrn de cenilhas
 carbon e giure
 qu'apèra la cavèca
 lo vagamond e plora
 larmas d'arrosilh
 e de desbromb
 eishagats e arrius
 honts en.hladas
 a l'arca deu cueishar.

III

Qu'estó au matin d'ala
un fremit de bruma
esvalisada la volada blua
deus iris d'èrba
puish qu'estó miejanueit
pèth frohada
sus lo peruc de la lua
lo men panet esvalisat
aqueste ser la mia lua estupada
qu'un cauteron d'eslaüsas
barrejat sus lo bocau e mia
esbarrisclas las pinçadas
de plumas mortas
per lo sable ocellat
a brèca deu dia
porcelana seda
d'ua òra solitària
nueit de giure
cracant lo gip
pòts nhacats
a maugrat deus carbons
e lo plumion de silenci
devath la costura deu lin
aquera esquiçada sacrada
au plec deu cobde
lua de grèsa
tassa d'opala esbrecada
miugrana seca
un punh sarrat dens la nueit
quan las aurelhas esclatan
de crits perduts

IV

Que dèishi
aus hoets de la ploja
aqueras frutas
colindrons e aligardons
o carn de petit manseng
vinha e bocla
que't verenhi
sen de tèrra de costalat
cujalar aqueth plumaish
devath lo linçòu de hiu
e teishi jo que teishi
un cocon de heuç
a l'entorn deus sons jornaus
dauna herida doça
sus l'ungle l'arrós
arriulets leugèrs
coret tan jaubet
au còth
girandòla penderilha
e duas notz
duas pèrnas claras
lo noste crime qu'èi l'espèr
escriut per la ploja ençüèra
au ser dens la soa capèra
que m'acèssa
dab mots de cera
de candela tremolada
e los ditz au jolh
cercant lo gran
papèr coton
d'ua pèth estelada.

L'Estrange inacabat

Uèi la montanha regola
De tot' una parladura d'aiga
Quenta set espurgarà lo rescòntre
Dei pensadas de la sau terrenala
Benlèu un vènt testard sus aquelei dralhòus
Cava d'astradas de comunitat
Tant poderós que de còntes biblics ?

De gueirar per iscla qu'un image
S'abena ma crenta de saber
De que ditz encara
Long de sa corsièra de flume ?
Pòu estre parier
A una desfisança de barcatier
Desvariari per de cèus palunàs ?

Dins lei promiers cròs umans
Durme dejà lo darrièr de Santa-Clara
Que nos chuchoteja l'espaci d'aquest temps ?
Sus la nèu, una taca de sang d'aucèu
Crobat d'inocéncia o dau pecat originau
Son silenci rebecca
Lo major dei predicaires deis epifanias.

Se derrabaviem ais estapas
Per escotar lei sansònhas dei fònts
Era l'ora que lei fuecs s'arenan
Puèi escafan la fam deis ombras
Una esluciada nos èra una via antica
Lei luècs d'aram encastelan leis amas
Que se mòstran ai pòrtas dei limbes.

Batèsta,

Ai las mans rugosas
De prène al còs
L'aiga jalada de la font
Beure de mon arma tota
De la montanha, las lagremas
De la tèrra, lo sang
Ai las mans rugosas
De tenir las estèlas
Dintre mos dets escaronhats
De tròp tutejar lo cèl
E caminar sensa tremolar
Sul fil estrèch de mos sòmis.

Lei castanhièrs de la Faja dèvon cranilhar dins leis oras passa-
dissas
Brutlar dau dedins coma de desirs enfonilhats, d'unei fantasma.
Dèvon dançar lo ser, drechs coma sagetas, dins la mescladissa
Dei silencis cevenòus, castanhièrs fèrs, castanhièrs de la Faja.

La rota de Sumèna avau, e la valada de Sant Roman...
Ausissi cridar la nuech, ausissi cridar leis enfants
Dins sei sòmis d'aventuras, de paradís roge, paradís ros
Ausissi luenh l'Estrechura, Lo país, lo país fabulós.

Aqui fasèm lo dralhòu, a còp de fauçon, còp de serpeta
Dins la montanha silenciosa e serena, serena e secrèta.

La nèu s'en vai, la nèu a fondut sus Aigoal que chavira
Aluenh pausat coma un Dieu desmembrat,
Aigoal, manjaire de socits, Aigoal manja mon ira,
Manja mon èstre se n'as beson, se siás afamat.

Vòli veire tei linhas sus l'asuèlh dempuèi Magalona
En riba deis estanhs sus lo camin dei Mores,
Siam fius de l'infèrn, dau bosin que ressona,
Fius de betum, e presoniers dei tores.

Mai " n'aurem larjor ", lo monde ja nos embuga
Siam fin de vendèmias, darrièras rapugas.

Venús, pantais d'una orada partejada, d'un buf de plaser,
Sus la plaja d'un país onte tressautan las estèlas
En plena nuòch dins la pauma de tos darrièrs
Sovenirs d'amor, docinosas parpèlas

Barradas, uòlhs d'enebriosa, calor dau moment.
Siam sus la còla, siam d'a cavau sus lo temps,
Dins un monde de mascas, de demons avalits,
Agacham los flumes que davalan plan plan devèrs l'Oblit.

Ta lenga, e la carn de cada parauleta
Dintran dins ma pèu, dins mon quite esqueleta.

Eilamont devèrs l'òrt de Dieu raja una aiga fina
E se dessengan de mans de pèira per aculhir sos tressauts,
Una aiga doça que carreja las fuèlhas de castanhièr,
Coma de Rèis a la descisa, fins a la mar.

Eilamont sus los replegs d'Aigoal, dins l'escurina
Del ser que tomba, sul pendís roge de faus,
Davalala l'aiga que fila e passa darrièr
La nuòch emmantelada a l'asard

D'estelams blaus de decembre, de nèu de chin
E de silenci clar, ventàs cristalin.

Dempuòi la font sul bòrd de la rota negra
Comença la dralha, la pèira seca, lo solèlh qu'empèga,
Comença la nòstra jornada dins la còla
Amb los amics de Sant Guilhèm, de Montpelhièr e de Brugeiròla.

Las nivols plenas d'aiga tapan l'espandi blau
E nadan sus la Cevena coma una nau
Perdudas s'en van tuertar l'Espinosa
E se desglesisson sus la Gardiòla peirosa.

Baudile ressona subran dau vent sus las baranhas de ferralha
Las antenas quilan una cançon que bolèga la frechalha.

Ermàs dei ciutats, autorotas oblidadas, quitran dau mau de viure,
I a pas qu'aquelei gabians sus la descarga que semblan d'estre
liures.

N'autrei siam coma aqueleis èuves aclapats de secaresa
Que bèvon la lutz bòrnha sus un sèrre de solesa.

Siam coma la bauca caucada, estofada dins la pèira e lo vent
Siam la cendra que tomba sus lo tee shirt, coma lo fem
Que sèca au pè deis aubres quand tot es finit,
Mai lo cèu l'ai dins ma pòcha, estrechonit,

L'ai dins ma pòcha coma una tiqueta de cinemà
L'ai dins leis uèlhs coma Aigoal blanc e jalat.

Lo tustadis contunh de la mar

de l'esquina lo vam
 mai que la mar romiaira
 e la bassacada
 d'un riset
 sus la pèl estrementida
 revoluma
 l'agait
 a cap d'endreit
 de jorn
 coma
 la plenor aclapada
 demòra lo cèl
 sus la mar
 e lo tustadís
 contunh
 de la mar

(Corintia)

cap d'ombra

d'un pas

l'asuèlh

i venon

que sabi pas

lo jorn

dins l'oblit

long

de l'espandi

•

de la boca

la meravelha

ambe la nuèit

a revolums

la ronflada

pus tèuna

e

lo còr

dinc'a

la fred

•

que s'asclen

las pèiras

la solelhada

de la mar

una paraula

casuda

d'endevenir

la començança

dins l'ultima suador

lo vent

remena

una flaira

de temps

a florir

entre las pèiras

tenèm pas res

pas pus aquelas voses

d'alisar

lo lum doç

jol cèl

de las pèiras

un riset

coma l'ersada

dins lo jorn

de la mar

ambe lo vent

travèrs

•

e lo ser

serà pas l'ombra

serà pas lo silenci

i espelís

parièra

la ròsa

d'un moment

sus la sabla

enlai

entre

solesa

e butada

ont

lo vent

cura l'abséncia

John Foglight & Associates

• **reviradas** • •

Boumians en barrutla

La tribú profetica dei prunelas cremantas
Prenguèt la rota aièr, emportant sei pichòts
Sus l'esquina, o donant a seis apètics gròs
Lo tresaur totjorn lest dei possas pendolantas.

Leis òmes van a pè sos seis armas lusentas
De lòng lei carretons que li son esquichats
Fremas, vielhs em'enfants totei las d'espincar
Lei quimèras qu'ailà dins lo ceu son absentas.

Dau fons de son cafoche arenós, lo grilhet,
S'un còp lei vèi passar, repren mai son coblet;
Cibèla, que leis ama, aumenta sei verduras,

Fai raiar lo rocàs e florir lo desert
Davant aquelei gents, per cu s'es puèi dubert
L'empèri familiar dei tenèbras futuras.

(Lei flors dau mau)

revirada del francés de Gui Matieu

Los damnats e los salvats

Pasmens, quicòm nos a semblat interessant. Es clar que i a entre los òmes doás categorias plan desparièras : los salvats e los damnats. Los autres parelhs de contraris (coma per exemple los bons e los marrits, los sabis e los innocents, los coratjoses e los capons, los astrucs e los malastrucs) son plan mens marcats, benlèu pus artificials, e an subretot plan mai de graduacions intermediàrias, tanben pus complèxas. Aquelas divisions, las vesèm plan mens dins la vida vidanta qu'i es pas corrent qu'un òme se pèrda : l'òme es en general pas sol e, dins son monta-davala mai o mens astruc, demòra ligat a l'astrada de sos vesins. (...)

Mas al Lager, aquò's plan diferent : aici, la lucha per subreviure es despietadosa que cadun es desesperadament e definitivament sol. Se qualque Null Achtzen tranteja, degun li vendrà pas balhar un còp de man, mas òm li vendrà balhar lo còp de gràcia, qu'aicí degun a pas interés qu'un " musulman " de mai se rebale cada jorn al trabalh ; e se qualqu'un, per un miracle de paciència salvatja e d'engenh, tròba una novèla astúcia per escapar a las òbras pus penosas, un novèl biais que li farà ganhar qualques gramas de pan, farà tot per gardar gelosament son secrèt, çò que li valrà l'estima e lo respècte de totes, e li portarà un avantatge a el solet ; serà mai poderós, se farà crénher, e lo que se fa crénher es, *ipso facto*, un candidat per subreviure.

De còps, nos sembla que se destria de l'istòria e de la vida una lei ferotja que ditz : " Serà balhat a aquel que possedís, serà tirat a aquel qu'a pas res. " Al Lager, que l'òme i es sol e que la lucha per la vida s'i redusís a son mecanisme prumièr, aquela lei inica s'aplica obèrtament e totes la coneisson. De bon grat los quites caps an de ligams tot còp plan amistoses amb los que se sabèron adaptar, amb las gents fòrtas e avisadas, dins l'espèr que ne poiràn tirar pus tard profièch. Mas los " musulmans ", los òmes que s'avalisson, aquestes valon pas lo còp qu'òm lor parle, pr'amor sabèm dejà que començarían de se plànher e de parlar de çò que manjaván en çò seu. Pas besonh, mai que mai, de se'n far d'amics : coneisson pas degun d'important al camp, manjan pas res en defòra de lor racion, trabalhan pas dins de Komandos avantatjoses e an pas cap de biais secret de " s'organizar ". Puèi, sabèm que son aquí passadíssets e que d'aicí a qualques setmanas seràn pas qu'una punhada de cendres dins un dels camps vesins, e un matricul escrit dins un cartabèl. E mai foguèsson sens relambi brandalhats e embalats per la multitud desmesurada de sos semblables patisson e caminan dins una sorna e prigonda solesa, e sols morisson o desapareisson,

sens daissar una marca dins la memòria de degun.(...)

Aital, lo que se pòt pas far Organizador, Kombinator, Prominent (crusèla eloquència dels mots !) ven un " Musulmann ". Dins la vida, i a una tresena via, qu'es la mai expandida ; al camp de concentracion, de tresena via, n'i a pas.

Çò mai simple es de plegar : sufís d'obesir als òrdres que recebèm, de manjar pas que sa racion e de respectar la disciplina al trabalh e al camp. L'experiéncia pròva qu'òm dura amb aquel ritme rarament mai de tres meses. Totes los " Musulmanns " qu'acaban a la cambra a gas an la meteissa istòria, o puslèu n'an pas brica d'istòria : la penda, la davalèron tota, naturalament, coma lo riu va cap a la mar. Un còp qu'arriban al camp son anequelits abans de s'èstre poguts adaptar pr'amor sabon pas res far, per malastre o en seguida d'un banal incident. Tot es tròp rapid per els : quand començan d'aprene l'alemand e a destriar quicòm de l'infèrnal entrevescament de las leis e dels interdits, lor còs es dejà rosegat, e res los poiriá pas mai salvar de la seleccion o de la mòrt deguda al flaquitge. Lor vida es braca mas lor nombre es desmesurat. Son els, los Muselmänner, los damnats, lo nèrvi del camp ; els la massa dels " deguns ", de longa renovelada e totjorn parièra, de non-òmes que la beluga divina s'i es escantida, que marchan e penan en silenci, tròp vuèjes dejà per poder vertadièrament patir. Los gausam pas dire vius : gausam pas li dire mòrt a una mòrt que crenhan pas perque son tròp anequelits per la comprene.

Son aquí sens cara dins ma memòria, e se se podiá recampar tot lo mal de nòstre temps dins un sol imatge, causiriam aquela vision que m'es costumièra : un òme descarnat, lo cap clinat e las espatlas corbadas, que la cara e los uèlhs remiran pas cap de traça de pensada.

Los damnats an pas d'istòria e se i a pas qu'una sola e larga via que mena a la pèrda, de camins de salut n'i a ça que la mai d'un, aspres e imprevises.(...)

Eliàs Lindzin, 141 565, un jorn arribèt, coma aquò, al Kommando de quimia. Èra un nan que fasiá pas mai d'un mètre cinquanta mas qu'aviá una musculatura que n'ai pas jamai vista una de parièra. (...)

Degun sap pas res de sa vida d'òme liure. En mai, imaginar Eliàs vestit d'òme liure demanda un bèl esfòrç d'imaginacion e d'induccion. Parla pas que polonés e lo jiddisch abastardit e endecat de Varsovia ; e òm lo pòt pas menar a una conversa coerenta. Poiriá far vint o quaranta ans ; el ditz que ne fa trenta, e qu'a agut dètz-e-sèt enfants ; çò qu'es benlèu probable. De longa parla dels tèmas mai desparièrs, totjorn amb una votz tronanta, amb una intonacion oratòria, amb de mimicas violentas de baug coma se s'adreçava a cada còp a bravament de monde

e, naturalament, lo public li manca pas. Los que comprenon son lengatge se congostan de sas declamacions, s'escanan de rire, estrambordats patan sas espatlas clapudas, l'encoratjan a contunhar ; mentre qu'el, enferotgit e reguèrgue, se debat coma una bèstia fèra dins lo rond dels escotaires, acolitra quora un quora l'autre ; d'un còp n'aganta un al pitre amb sa pichona pata arpuda, fèrmament lo mena a el, li vomís a la cara estonada una bramada incomprenabla e lo rebuta enrè coma una saca de bren e, entre los rires e los aplaudiments, amb los braces tibats al cèl coma un mostre pichon que profetisa, contunha sa charradissa rabiosa e dessendada.

Sa reputacion de trabalhador excepcional se va lèu-lèu expandir, e, per l'absurda lei de Lager, va gaireben quitar de trabalhar. Los Meister li van dirèctament demandar sa collaboracion pels prètzfaches que demandan un gaubi e una fòrça especials. Al despart d'aquelas prestacions, controtilava de maniera insolenta e violenta nòstre trabalh ordinari de cada jorn e sovent s'enanava d'aquí entre aquí per de visitas e d'aventuras misteriosas ont que siá dins lo camp, e ne tornava sovent amb las pòchas plenas e lo ventre confle.

Eliàs es naturalament e inocentament un raubaire : a l'astúcia instintiva de la salvatgina. Mas òm lo pren pas la man dins lo sac perque rauba pas que quand se presenta una escasença segura ; e quand aquela se presenta, Eliàs rauba, fatalament e previsiblement, coma una pèira tomba quand la daissam anar. E mai lo prenguèssem la man dins lo sac - çò qu'es pas gaire aisit - es clar que serviria pas a res de lo castigar per sos raubatòris ; son per el un acte vital coma polsar e dormir.

Òm se pòt demandar ara qual es aquel Eliàs. S'es un baug, qualqu'un que, fòra dels òmes, podèm pas comprene e que s'es perdut per azard dins lo Lager. Se carreja en el un atavisme fòrabandit de nòstre mond modèrn e plan adaptat a las condicions de vida primàrias de nòstre camp. O s'es pas, al contrari, un produch del camp, que nos i devèm totes convertir se morissèm pas e se lo quite camp s'acaba pas d'aquí enlà.

I a una part de vertat dins la tres suposicions. Eliàs a subreviscut a la destruccion del defòra qu'es fisicament inabenable ; a endurat l'anequeliment del dedins, perque es fat. Es doncas, mai que mai, un salvat : la mena d'òme que s'endeven lo mai amb la vida del camp.

Se Eliàs recobra la libertat, serà tengut sus la talvèra, dins una preson o dins un ostal de fòrça. Mas aici, al Lager, i a pas de criminals ni mai de bauges ; i a pas de criminals perque i a pas de lei morala a violar, i a pas de bauges perque sèm determinats, e que cada causa que fasèm es, pel temps e pel luòc, la sola e unica causa que podèm far.

Al Lager, Eliàs fa flòri e trionfa. Es un bon trabalhador e un bon " organizador ", e aquí perqué es a cobèrt de las selec-

cions e es respectat dels caps e dels companhs. (...)

Aquò dich, ne poiriam tirar de conclusions e amagestrar qualque règla per nòstra vida vidanta. I a pas al torn de nosautres d'Eliàs mai o mens realisats ? Vesèm pas de gents que mancan d'objectius e barrats a tota forma de mestresa de se e de consciéncia ? Òc, plan solide, e vivon pas malgrat aquelas mancas mas justament, coma Eliàs, en fonccion d'elas. (...). Ça que la volriam encara dire una causa. Eliàs, coma lo vesèm de l'endefòra, e pro qu'aqueles mots ajan un sens, es mai que probable un òme urós.

Se questo è un uomo, " L'ultimo ", p.79-89

Lo darrièr

Lo mes passat, faguèron espetar un dels forns crematòris de Birkenau. Degun demest nosautres sap pas exactament (e benlèu degun saurà pas jamai) cossí aquò se debanèt : se parla del Sonderkommando, lo Kommando Especial encargat de las cambras a gas e dels forns crematòris qu'es el-meteis regularament escofit e menimosament tengut en defòra del demai del camp. Pasmens a Birkenau qualques centenas d'òmes, d'esclaus sens defensa e aganits coma nosautres, trobèron lo vam de far quicòm, de madurar lo fruch de lor òdi.

L'òme que uèi morirà davant nosautres prenguèt part a aquela revòlta. Se ditz qu'èra estat ligat als rebèls de Birkenau, qu'aviá menat d'armas dins nòstre camp e qu'i voliá tanben alestir una motinariá al meteis moment. Uèi morirà davant nòstres uèlhs : e benlèu los Alemands comprendràn pas que la mòrt solitària, la mòrt d'òme que li es estada reservada, li portarà glòria e non pas infamia.

Quand l'Alemand aguèt acabat sa dicha que degun compenguèt pas, la primièra votz raufelosa se faguèt tornamai ausir " Habt ihr verstanden ? " (Avètz comprés ?).

Qual respondèt " Jawohl " ? Tot lo monde e degun : foguèt coma se nòstra resignacion maudita a totes s'arremosèsse dins una sola votz al dessús dels nòstres caps. Mas, de lo qu'anava morir, n'ausiguèrem totes lo crit : trauquèt las vièlhas clespas de flaquitge e de somission puèi toquèt al viu l'òme al dintre de cadun de nosautres.

" Kameraden, ich bin der letzte ! " (Companhs, soi lo darrièr !)

Voldriái poder dire que se levèt una votz de nòstra tro-

pelada abjecta, un mormolh, un signe d'assentiment. Mas i aguèt pas res. Demorèrem dreches, l'esquina plegada, grises, lo cap baissat, e nos descapelèrem quand l'Allemand ne balhèt l'òrdre. La trapa se dobriguèt, lo còs bombilhèt afrosament ; quand la fanfara tornèt començar de jogar nos tornèrem rengar puèi desfilèrem davant las darrièrs espèrras del morent.

Al pè de la forca, los SS, indiferents, nos agachan passar : lor òbra es complida, e plan complida. Ara, pòdon venir, los Russes : i a pas mai d'òmes fòrts ; lo darrièr penja al-dessús dels nòstres caps e pels autres n'i aguèt pro amb qualques mètres de còrda. Òc, ara pòdon venir los Russes : trobaràn pas que d'òmes dondats, escantits, dignes de la mòrt passiva que los espèra.

Destrusir l'òme es gaireben tan malaisit coma o fargar : aquò foguèt ni facil ni rapid mas o avètz capitat, Alemands. Aquí, davant vosautres, sèm de bon comandar, avètz pas mai res de crénher de nosautres : ni los actes de revòlta, ni las paraulas d'escomesa, ni mai un agach que vos jutja.

Alberto e ieu, sèm tornats a la barraca e avèm pas pogut nos agachar a la cara. Aquel òme deviá èstre ardit, deviá èstre d'un autre tremp que lo nòstre se aquela condicion que nos rompèt lo poguèt pas far solament plegar.

Que nosautres tanben, sèm romputs, vençuts : e mai nos fuguèssim sabuts adaptar, e mai agèssim après, fin finala, a trobar nòstre manjar e a sofrir la cansiera e lo fred, e mai ne tornèssim un jorn.

Avèm montat la menaschka sus la colqueta, avèm par-tejat lo repais, avèm amatigat la ràbia jornadièra de la fam, e ara la vergonha nos aclapa.

Se questo è un uomo, p.132-133

*Un sirventes ai fach
Contra'l ciutat de Tolosa
On m'avia pretz ostalatge
D'un sen salvatge e famosa
Del mons...
P.B / 1956*

Ai fach un sirventés contra la vila de Tolosa
pel prètz d'una bona alhada :
e s'ai un fraire, valent a dire, un german, o cosin segond,
li dirai de demorar en defòra el tanben.
leu, Enric,

Estimariái mai èsser en Espanha
peciquant pernòd per una pajita
o yagrallant un luk
jedamput en Jugoslavije,
jowels wide & yowels ges
liuras de gisclar -
o encara
de tota urgéncia -
salsejant slivovistsa pel
brlòg dins lo luk.
Vòli dire soi pas delicat,
mas èsser
dins lo Miègjorn

ara que la pluèja es arribada aici,
demorar a Tolosa
encara un annada,
lo degot chapotant dins la cort
quitar de picar a las dètz sul pic
e lo mosit que demòra
e lo prètz es totjorn plus,
vòli dire, se vos plai,
soi tengut d'o far ?

Tot un an damnat a ensenhar
besucariás a-n'aquestas trochas en cauças
trepejant dins lo trempe
la gota me pujant a las tripas
a prene tot çò gòfi, doç
jèsus cripta,
dieu de he
brews, she blows, it bawls, & Boses
(la dotz es claufida)

colhons de nòstre livide salvador, lead be
back hindu eegypt-la-aad
abans d'èsser escanat per indiciblinàrias rasons.

O dieu.
las salas sacradas
las parets d'èura cargadas
de la peissonièra las sonadas
& la pluèja a versadas

Bastada !

Jòus, dieu dels toristas, a Barcelona las putas son polidas,
o comprendriás.

I èran pas Euròpa e Iò ? e Egina, la bessona de Tèba
totas doas filhas d'Asopòs ?

e Maià e Antiòpa e

La Niobèa dels Tebeans.

Agla, formiga, taure, vibre, flama, loira, cossí *non* ?

Te remembras Ledà ?

Ieu cigne e tu jamai vièlh.

Ton avèrsa de pluèja al mens èra un avèrsa d'aur.

Un brave taure blanc amb baticòls.

A Barcelona los taures son polits, Jòus,
pas besonh d'argumentar, de per eles son tan braves.

Mon vièlh Guilhèm, qu'un còp èra pilhèras aquesta vila,
estimant que lo nom de ta femna èra una bona rason per...

San Julian, patron dels viatjaires, *mi des mercey* !

Qual mai invocar ? Qual mai per salvar
un poèta damnat empalat per una *beterave* ?
Mercuri ! Messatgèr del Cèl, tu vièlh raubaire, desliura-me
de las carrièras embolhadas, dels torments empesolhats, de la
nada capval,
de las regòlas a talhs, de las rendas d'estampaires, del còr dur,
d'aquesta complasenta e provinciala vila,
ont an oblidat tot çò que faguèt aqueste país son
ventre de coratge, son còs de beutat, sas mans d'eresia,
son anar d'èime individual, lo còr de son cant !

Aquel fòl de Vidal li escupiríá dessús,
aquò Ieu coma son doble enferronit
o fau - tròp
cambiada, tròp cambiada, ò
mèstre destorbat del cant,
mèstre de la viòla e del lut

mèstre d'aqueles sons,
leu te rejonhi dins la folia publica,
dins la carrièra leu pissi
sus la politessa francimanda
qu'a curada tota la passion dels sons e mots.
Un iruge que chuca la sang es una mendra lesion. De mots !
aquesta impausanta impausada cortesia, que
d'ont mai l'entendes d'ont mai es dessendada
& sens sentit.

Es trolhat lo rasim
e demòra pas grand causa
e çò que demòra es agrit
cande rai :
e se vai desvariari, un
pichon revenge me seriá doç,
quicòm de definitiu e net
valent a dire l'aviliment tot.

Jòus, mon paire, fond tos pestèls
e defòra aquestes borgeses patufèls !

Lèva una ersada, un glasi de lutz, Poseidon,
asonda aquesta esca !

Ermès, apara mon cant
dels ritmes mòrnes de la pluèja.

Apolon, trai tas sagetas,
bandís aquestes entenèrgues abissals
d'aquesta regolanta cauna
al nom de Amor.

John Foglight & Associates

• germanor • •

POESIA CATALANA AL FEMENI - 2

silvia pons

TEMPS

Quan torni
la roda del temps haurà donat moltes voltes,
només la tassa del vàter continuarà freda,
al matí.

LLÀGRIMA

Vaig obrir el llibre
i una llàgrima el va foradar
i també la taula
i el terra
i em vaig escòrrer pel buit.

Ara encara tinc més mal.

POBLE

Inagino un poble
on les persones són poemes.
Jo vaig pel carrer llegint la gent.

RECORDES ?

Recordes quan jugàvem al carrer
i la mare ens netejava la cara amb saliva ?
I quan les dents de llet ballaven
entre el dolç de les llatinadures ?
Mai no et recordes de res.

ABSENCIA

Esdevindrà misantropa.
Observaré la vida
des de l'ull de bou
del meu vaixell de fusta.

No em llançaré al mar per por d'ofegar-me
i envejar qui neda feliçment
per les aigües rabioses
de l'indòmit planeta de joguines.

marta pessaredona

EL NOM DE LES COSES

Les converses
han de ser brillants,
les trucades de telèfon,
un fax...

Hi ha, però,
una fatal incapacitat
per donar el nom de ls coses.

Sentiments ?
Seguim sense noms.
Un sopar,
un concert,
una trobada...

Sé que ho saps ;
però tu, jo, tots,
seguim amb la basarda de les paraules.

DELENDÀ EST

Periòdicament
perdràs tot el teu encant.
Dissenyarem la teva suposada caiguda
amb tanta cura com una taula.
Sempre tindràs, però,
l'esperança de renéixer,
tan alta i prima
com una palmera afillada.

TARDOR

L'oblit no és fàcil
encara que amenaça

(sublevació contra la imatge
fictícia, que ja no seria).
Pàtina de vidre als ulls
i tota una recança egoista
(si veiessis com la destrucció,
incessant, també pot atrapar-me).

Parets close, de marbre,
i el crit : no, no és possible.
(Inútils arbres, telèfon mut,
inútils, odiosament, paraules.)

COLOM A UNA FINESTRA DE BARCELONA

Tenia exactament els teus ulls. Què volies dir-me ?

núria martinez

REQUISIT

Et sento cridar, infant ;
et recordo preguntant on rauen les preocupacions
dels altres,
et sabia rialler per dolçor i entremaliadures, i
et creia perpetuador de decretes.

Has mort, petit,
i en el temps d'avui
has mudat la pell.

TRANSFORMACIÓ

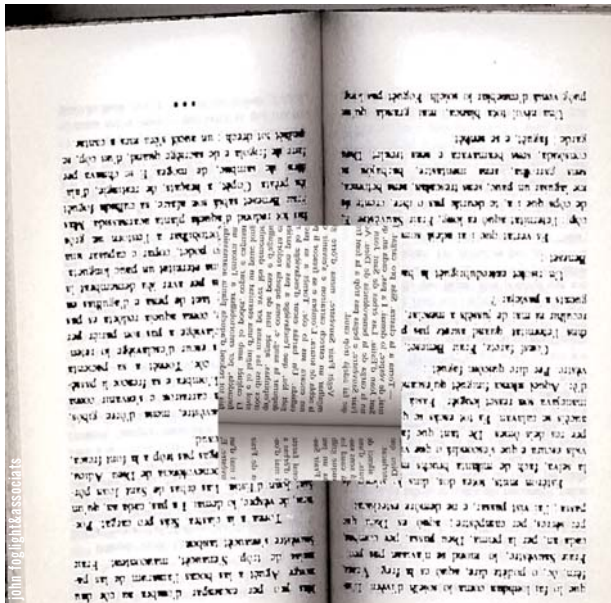
Transilvània : Jo en sóc,
sense error ni culpa.

MONOTONIA

Cervell oscat
d'heretgia anímica
a trenc d'alba.

Ni gall, ni foll amor.
Feblesa.

Dormo vigílies
i ja mai acarono cap somriure.

cronicas

Giovanni AGRESTI, *Antologia de la nòva escritura occitana / Anthologie de la nouvelle écriture occitane 1980-2000*, còed. Jorn - Le Temps des Cerises, 2004, 240 pages, 14 euros.

O sabèm plan, la literatura nòstra demòra a l'ora d'ara una de las fòrças màgers de l'avenidor de la cultura occitana. Aquela antologia de la nòva escritura se presenta alara coma una iniciativa plan endevenguda, tant los libres aqueles son de manca pel public, tant aquò fa mestièr per tota literatura de recampar e de pensar globalament un sassic de la seuna istòria per n'encapar la coneissença. Un brave prètzfach de mal complir, subretot per un periòde recent, lo de la fin del sègle passat, qu'es malaisit de se'n far una idèa. Pr'aquò, " se vòls saber ont vas, gaita d'ont venes ", coma ditz lo reprovèrbi. D'aquela exigéncia, ne pòrta tanben testimòni l'analisi que se farguèron a cada debuta de sègle las avançadas novèlas.

De qué ne vira ? De'n primièr, d'un biais modèste, un tèxte unenc e cortet per cada autor, siá un vintenat d'escrivans per far tastar l'escritura abondosa e salvadoira del periòde d'après lo tust dels trusts del petròli de las annadas setanta ! Aquela mena de recampament larg, amb totes los dialèctes occitans representats, prepausa una causida subjectiva e liura dins l'espaci estrech del papièr que lo promotor n'assumis aici plenament l'endralhada.

Giovani Agresti es d'efièit un jove ensenhaire de l'Universitat de Pescara (Abruzzo) que collabòra a la revista OC dempuèi un desenat d'annadas, especialista de literatura occitana contemporanèa que nos'n dona un vejaire a despart, non-occitanista:

" Paraulas d'una lenga estrangiera e sòrre : percèbre l'espaci coma distància e coma proximitat , tocar la paradòxa de l'expression e abitar a bèl talh las crisalidas de l'obstinacion e de la punhor, de çò plen e de çò voide . "

Aicí s'agís pas de nomenar o de bastir una coneissença, mas de desrambolhar las dralhas embolhadas que deurián encaminar, pauc a pauc, dapasset, brica a bèl talh de bricas, sul camin interior, un ritual romiar de ritmes e mai de rimas dusca a-n-un quicòm mai que nos ajude a viure autrament.

Un desbosigaire italian, dos editors, occitan e francés amassa, vaquí de qué tornar donar un abans-tast positiu a la literatura occitana, es a dire a la consciéncia d'una existéncia activa, demièg un public de l'espaci francofòn. Se pòt imaginar que se pòsca tocar tanben dins una meteissa amira lo monde dels airals de lenga anglesa e espanhòla. Mas aquela antologia es pas qu'una debuta, e sonqu'aquò : una manca comença de se

comolar e se poirà esperar lèu lèu una seguida que siáque un complement amb los autors importants " doblidats ", coma Labatut, Decòr, Javaloyès, Lamarca, Angelau, Chabaud, Comellas, Decamps, Castanhet, Bardou, Lombardo, Martin, Revest, Brun, Matieu, Bonnet, Laurens, e saique ne'n daissi de caire...

Al-delai de la causida gaireben crentuda d'Agresti, cal senhalar la qualitat cèrta d'aquel libre, amb lo dessenh de cobèrta d'Ettore Spalletti " gruppo della fonte ", image fach de gris : un vilatge / mond / cellula remosat a l'entorn d'una fòrma granda / pèira negra sacrada, coma una part centrala qu'es simbòl d'una fonccion poètica vitala. Es a dire sul còp un signe que nos tornariá de prompte la pensada " Das dasein ist rund " de Karl Jaspers. Se l'èstre es redond, benlèu que la poèsia de l'escritura seriá coma aquela font : una inagotabla regeneracion, del passat al present, amb la generacion actuala. A despart de las notícias biograficas que datan un pauc, que foguèron pas totjorn rajustadas e actualisadas, aquela antologia s'afortís coma una capitada, un miralh clar e sincèr, que s'i pòsca puèi endevinhar l'endeman d'una nauta literatura malurosament too much underground.

Mai que mai a l'ora d'ara, ont vesèm un cèrt movement occitanista pèdre de son buf - e tant que vira fa lo torn-, es bravament encoraire e mai afiscaire d'endevenir una part nais-senta de la flor invèrsa, aquel eiretatge dels Trobadors " highlanders " per totjorn, " l'Euròpa dels poètas que nasquèt occitana ", coma o joslinha Robèrt Lafont dins son prefaci. E las òbras son nombrosas per afortir la fe. S'agís pas d'un reviscòl o d'una renaissença, mas aici vertadièrament d'una ressorgéncia, d'un " risorgimento " al ponent d'un sègle nòu. Se pòt desirar que s'editen un fum d'antologias coma la d'Agresti e que sián tan fòrtas, singularas e a l'encòp umilas, per tal de nos ajudar a viure, encerclats que sèm per l'escurina.

pèire venzac

Joan-Claudi Forêt: *Sang e Saba*. Colleccion "Pròsa occitana", El Trabucaire, Perpignan, 2005 (155 pp).

Aquí una respònsa a la sansònha que vòu que la literatura occitana contemporanèa siá pas qu'una literatura de l'inaccion, ont se rebat tot lo despoder de l'escrivan engabiât dins un lengatge desempeutat de tota vida socializada o quasi. Car lo darrièr libre de Joan-Claudi Forêt es, au prumièr gra de la lectura, un espectaclós libre d'accion. Verai, çò que cònta es una desfacha. Ont la ràbia e l'asirança dels vincuts s'ufla fins au baujum. De guèrras coma n'i aguèt tant e tant au sègle XX. O ditz la cobèrta. Mas i a quicòm mai, que per o dire verai desàvia d'en primièr un pauc lo legeire. En simetric d'aquel scenari sanguinós e negrès vesèm pojar misteriosament una saba vegetala, qu'anòncia irresistiblement un reviuire. Onze flors de garriga entremèsclan sa sensualitat, indiferenta au rajar de tot aquel sang, au bèu mitan de l'indefugibla mecanica dau malastre. Onze pausas de patz verdala au mièg d'un grand revolum d'orror. Lo principi vegetau, qu'es tanben, aiçò tòrna de contunh coma un repic, principi feme e treboladissa dau desir carnau, s'entortovilha en testarda renaissença au mitan d'aquel insuportable scenari de massacre. E lo narrator, a cima de sa caminada desesperanta, descobrís aiçò: lo vegetau, la saba, la vida: una mena d'infinít que fai que detràs la fin de tot descobrís maugrat tot un avenir. "Estrecha es nòstra espècia" ço ditz. L'umanitat (mascla) embarada dins sa logica d'autodestruccion, maquina infernala destintarrada, dessap lo principi de vida que l'enronda e quitament l'atravèrsa. E lo vegetal, metafòra dau principi feme, lo li ensenha...

Amb *La pèira d'Asard* (1990) e *Lo libre dels grands nombres* (1998) Joan-Claudi Forêt aviá portat un ton fonsament novèl dins las letras d'òc. Mai que mai per la mecanica extrèmament elaborada de sas construccions literàrias. La construccion de *Sang e saba* es fidèla a aquela usança de sofisticacion. Ni que demorèsse una mena de malaisança a la fin, car lo legeire a l'impression duradissa qu'una de las claus rescondudas de l'edifici li a escapat. E non sap ont la cercar. Darrièr aquela metafòra vegetala que s'entortovilha artisticament a l'entorn d'aquela cordelada descabestrada de scènas trampelantas d'orror, i a sai que quicòm mai, mas es de mau destoscar. Lo narrador nos a esmarrats dins lo labirint. De tant que suggeriríai coma clau - florala - de lectura la misteriosa "ròsa bengalina" dau folclòr lengadocian, tèma recurrent encò de Max Roqueta. "Lo que l'oblida un jorn l'aurà / mas quau la cèrca non veirà / la ròsa bengalina"... Ròsa inaccessible qu'apareis sus fons de mau-parada. La cau anar boscar luònh. Sa quista dura tres ans. E a dins d'unes còntes de vertuts medicinalas miraclosas. Es pas nommada, verai,

aquí, e la flor unenca s'es cambiada en tot un erbièr. Car çò qu'es miraclos, es pas la flor d'esperela, es çò que manifèsta: lo drudejar multiple de la Saba. Antidòta dau sang vojat...

Quicòm aitanben de novèl dins l'òbra occitana de Joan-Claudi Forêt, es que son lengatge, fins ara abstrach e distant, se mirgalha ara de vibracions emotivas. Aquela metamorfòsi estilistica es vesedaira mai que mai dins aquelas descripcions florals, alisairas, tebasas, regonflas de chuc. Coma dins lo títol, lo lengadocian de Joan-Claudi Forêt s'embeu ara de sang e de saba.

Joslinharai tanben qu'aqueste roman perlònga un pauc la tematica d'una nòva titolada "Infèrn roge" pareguda dins " OC " N° CCCXI - XIIe tièira n°31 Abriu de 1994 p 18-29, e que preniá a la revèrs lo "*Verd Paradís*" de Max Roqueta, imaginant un endevenidor desesperant ont aquel país "d'una beutat que vos còpa l'alèn" despintat per lo grand prosator argelieirenc es transformat en banlèga craumosa ont vivon e se carpinhan sens ges d'espèr de chormas de "beurs" enferonits. Un avenir pas tant improbable, fin finala, se legissèm las prospectivas d'unes politics visionaris que sómian amb delicis d'un immèns Montpelhièr avenidor de 10 milions d'abitants que se manjaríá Nimes, Seta, Lodèva, Lunèu e Alés. Cobriguent a bèl esprèssi sèlvas e rocaredas. Adieu la poèsia acampestrida. Betum pertot. E aquel futur, Joan-Claudi Forêt s'es carrat de l'imaginar. Mas las banlègas desesperadas e rebèllas de 1994, perlongant sa logica de destruccion, son vengudas país de guèrra totala jot la bandièira dau Jihad. E, coma es de tradicion dins l'òbra de l'autor, aquel itinerari es una davalada au fins dau gorg negràs de la desesperança. E sens ges d'ironia sauvaira aqueste còp. Mas, curiosament, amb aquelas pausas de patz esmeravilhada davant l'irresistibla butada dau vegetau. Qu'es estrangier a nòstras ràbias e a nòstres desespèrs. Coma dins *l'icòna dins l'Iscla* de Lafònt: la vida tòrna, irresistible, après la fin de tot. Es inamoçabla.

joan-frederic brun

novèlas

• Las edicions Fédérop publican *Bestiari II / Bestiaire II*, de Max Roqueta, en edicion bilingüa, dins la colleccion Pau Froment.

Lo primièr *Bestiari* èra paregut en 2000

a las edicions Atlantica.

" *Bestiari I* a conosciut un aculh tal que m'a butat a ne faire un novel, tant grand es lo nombre de las bestias qu'aviái delembrat de'n parlar ", escriu Max Roqueta dins son prefaci. Avèm lo plaser d'aprene tanben que l'autor, après aqueste, a " acabat d'escriure un *Bestiari III*, plan desparier das dos primiers ".

E mai que i aurà un *Bestiari IV*.

Encara mai desparier das autres. "

N'esperam donc l'espelison.

Per ara, lo *Bestiari II* se pòt comandar a Fédérop,

Le Pont du Rôle, 24680 Gardonne.

Còsta 12 euròs.

• L'Escampette ven de far paréisser *Faula / Fable*, de Bernat Manciet,

recuèlh que gaireben totes los poèmas que lo constituïsson n'èran pareguts fai gaireben un trentenat d'annadas dins la

revista tolosenca L'Ether Vague. Atal las edicions L'Escampette,

los Reclams e In Octavo auràn balhat - o tornat balhar -

a legir, aquestas darrièras annadas, una brava part

de l'òbra creadoira del grand escriveire.

Faula, que còsta 13 euròs, es difusit en librariás per

Athèlès e distribuit per Les Belles Lettres,

coma totes los obratges de l'Escampette

(B.P. 7 , 86300 Chauvigny).

• A las edicions Trabucaire ven de sortir *When Bob meets Eminem or... Bob Dylan's 115th dream with a nip of Gin(é)*, de Jep Gouzy. Lo titol ditz dejà tot lo jòc que clau lo

libre, entre anglés e catalan,

paraulas de cançons e pròsa.

" Visions i imaginacions o... imaginacions i visions o... el que

volguin però s'han de conservar els mots per mostrar la força

de la paraula escrita, definitivament fixada, amb ordre o...

sense ordre. "

Es lo quatren libre de Jep Gouzy que posa son biais e son vam

dins la musica, o puslèu las musicas,

amb una virtuositat d'a plec remirabla.

Lo libre còsta 10 euròs. Trabucaire 2, carrer Jouy d'Arnaud F-

66140 Canet de Rosselló.

- La plèga 2005 de la colleccion " A tots " ven d'espelir, amb quatre libres : *Champeiradas*, de Joan Ros ;
La filha vestida de negre, de Joan-Loïs Cortial ;
Lo temps clar de las encantadas, de Joan-Frederic Brun ;
Trangas e tempèstas, de Sèrgi Javaloyès.

La soscripcion es de 30 euròs pels quatre obratges, pòrt comprés.

Chèc al nom d'IDECO.

IEO-IDECO BP 6 F- 81700 Puèglaurenç.

- A Tolosa se tenguèt lo 26 e 27 de mai lo prumièr collòqui de l'Association Universitaire des Langues de France a l'entorn del tèma :

" Politique linguistique et enseignement des langues de France ". La reflexion teorica s'apevava sus fòrça cases practics, de la lenga dels signes a l'occitan en passant pel flamenc, pel breton, pel basc, pel còrse... Nòstre amic e collaborator d'OC, Giovanni Agresti, de l'Universitat de Teramo (Italia), parlèt quitament de " l'enseignement des langues de France hors de France : le cas de la faculté des Sciences politiques de l'Université de Teramo ".

Per balhar tot lo resson que cal a la riquesa de la matèria tractada al briu de las contribucions, podèm esperar que siáguen publicadas lèu d'annalas d'aquel collòqui.

- L'Associacion pel Desvolopament de l'Occitan de Losèra (ADOC 48), que trabalha dempuèi mai de 15 ans en favor de l'aprendissatge de la lenga pels joves, festeja ongan la publicacion de la revista pedagogica *Lo Senhal*.

Per aquel eveniment l'ADOC prepausa la croma de la colleccion completa de la revista, dins dos cofrets o per numeròs.

Per d'entresenhas o per passar comanda,

escriure a :

ADOC 48 Carrièra de la Chicanetta F-4800 Mende ,
o telefonar : 04 66 49 12 03 ,

o tanben per e-mail : adoccitan-mende@club-internet.fr

REVISTA DE LAS LETRAS E DE LA PENSADA OCCITANAS

creada en 1923
per Ismaël Girard

Presidents d'onor :

Max Roqueta, Pau Castelà,

Direccion e Abonaments :

Centre Regionau de Documentacion Occitana

B.P. 27 - 06371 Mouans-Sartoux Cedex

Tel.: 04 92 92 47 24 - Fax : 04 92 92 47 26 - e-mail : migourdon@aol.com

Mandatatz totes manescrichs a

Joan-Pèire Tardiu, As Capels, Route de Bias - 47440 Casseneuil -

Tel.: 05 53 70 50 62 e-mail : jptardiu@aol.com

Jaumes Privat : e-mail : ocrevista@yahoo.fr

Conselh de Redaccion

Directritz : Maria-Loïsa Gourdon

Baile Redactor : Bernat Manciet, amb Joan-Pèire Tardiu, e Jep Gouzy (Catalunya)

Membres : Felip Angelau - Jacmes Astor - Franc Bardòu - Sergi Bec - Joan-Frederic Brun - Ramon Chatbert - Joan-Pau Creissac - Dominica Decomps - Renat Duran- Felip Gardy - Rotlan Garrigues - Dòna Ismaël Girard - Joan-Francés Mariot - Bernat Molinier - Jòrdi Passerat - Jaumes Privat - Alem Surre-García - Pèire Venzac - Florian Vernet - Ana Viguièr.

maqueta : Jaumes Privat

Abonament als quatre quasersns de l'an

França : 25 €

Estudiants : 18 € (sus justificatiu)

Forestièr : 31 € - **D'ajuda** : 50 € - **Lo numerò** : 7 €

I.S.S.N. 1169-2332

Publié avec le concours du Conseil Régional Provence-Alpes-Côte-d'Azur,
du Conseil Régional Midi Pyrénées , du Conseil Régional d'Aquitaine
et du Conseil Général de la Haute-Garonne